

LANDSANTIKVARIENS ÄMBETSBERÄTTELSE

för tiden 1 april – 31 december 1974

Verksamhetsområde, personal

Verksamhetsområde: Uppsala län

Fast anställda antikvarier med Upplands fornminnesförening som huvudman

Landsantikvarie: Ola Ehn

Antikvarie och landsantikvariens ställföreträdare: Anna-Märta Berg

Övriga antikvarier: Lars Gezelius, Karin Wretin (hembygdskonsulterande verksamhet)

Extra personal: för arkeologiska undersökningar och antikvarisk kontroll: Håkan Eriksson, Ulla Walukiewicz, Göran Wallner och Lars Lövstrand.

Praktikanter: Ingvar Svanberg (9.7 – 6.9), Gun Björkman (30.8 – 30.9).

Från riksantikvarieämbetets vapenfridetalj har landsantikvariern som extra arbetskraft för en tid av 6 månader från 15.11 tilldelats Mats Karlsson.

Genom AMS-medel, förmedlade genom riksantikvarieämbetet, har en inventering av länets prästgårdar utförts av Lena Samuelsson, Leif Sandström och Göran Wallner under tiden 1.5 – 30.6.

Arkeologiska undersökningar

Östuna socken, Åsby. Med anledning av vidgad grustäkt och avslantning av äldre grustäkt intill fornlämning nr 72, ett gravfält med ca 50 anläggningar, har dels en kontrollundersökning och dels en efterundersökning företagits. Vid kontrollundersökningen bekräftades att inga fornlämningar fanns inom det för grustäkt upplåtta området. Vid efterundersökningen av gravanläggningar i av slantning berörd del av gravfältet kunde rester av några gravkonstruktioner noteras, undersökas och dokumenteras. Inga fynd gjordes. Undersökningarna, som bekostades av Åke Smeds Åkeri, Östuna, utfördes av fil. dr Lars Lövstrand under antikvarie Bergs ledning.

Knivsta socken, Gredelby. I samband med schaktning för tillbyggnad till Knivsta missionshus har antikvarisk kontroll på grund av närheten till fornlämningar utförts. Rester av tre brandgropar kunde konstateras och fynd av mycket skörbrända ben och lerkärlsbitar av synnerligen upplöst gods tillvaratagas. En vid fornminnesinventeringen på 1950-talet omnämnd kullfallen bautasten påträffades i sekundärt läge. För kontrollundersökningen, bekostad av Knivsta missionsförsamling, har svarat dels fil. kand. Göran Wallner och dels fil. dr Lars Lövstrand under antikvarie Bergs ledning.

Villberga socken, Grillby. Vid gatuarbeten i samband med utbyggnad av Grillby samhälle, har ett därvid skadat, icke tidigare känt, skärvtensröse undersökts. Genom bl. a. fynd av krukskärvor från bronsålder har skärvtensröset kunnat tidsbestämmas. Undersökningen, bekostad av Enköpings gatukontor, har utförts av fil. dr Lars Lövstrand under ledning av antikvarie Berg.

Vänge socken, Brunna 5:55. Sedan fynd av kranium rapporterats i samband med släntschaktning mot Lantmätarvägen har efterundersökning utförts och skelettdelar och en krukskäva av vikingatida typ tillvaratagits. Undersökningen utfördes av antikvarie Gezelius.

Fornminnesärenden

På grund av den i Uppsala län rika förekomsten av fasta fornlämningar, skyddade enligt lagen den 12 juni 1942 om fornminnen, har ett betydande antal ärenden granskats ur fornminnessynpunkt och yttranden, i regel efter besiktning på platsen, avgivits till riksantikvarieämbetet och andra instanser, såsom länsstyrelsen, vägförvaltningen, fastighetsbildningsmyndigheten, byggnadsnämnder etc. Dessa ärenden har uppdelats enligt följande:

Vägärenden: Väg 502, delen vid Huseby, Svinnegarns sn, väg 700, delen vid Järsta, Tensta sn, E4 Stockholm-Gävle, delen förbifart Gamla Uppsala, väg 291, delen Rocknö-Strömsberg, Tolfta sn, väg 555 Värsta-Skokloster, delen vid Häggeby kyrka, väg 571 Mosta-Järlåsa, delen över Lillån vid Rosta, Järlåsa sn, väg 695 med bro över bäck vid Östa, Ärentuna sn, samt E4, Uppsala-Gävle, delen Yttre-Gryttjom, Tierps sn.

Grus- och lertäktsärenden: Grustäcker vid Norunda Allmänning 2:1, Viksta sn, Jortslunda 3:1, Alunda sn, Norrskedika 2:43, 5:2, 18:1, 9:20, Börstils sn, Rosta 3:2, Bälinge sn, Söderharg 1:1 m. fl., Hargs sn, husbehovstakt i Vallbyåsen, Åsbergby 4:2, Östuna sn, samt utvidgad lertakt söder om Breds kyrka, Breds sn.

Avstyckningsärenden: Från Vik 1:1, Balingsta sn, Tängby 2:10, Löt sn, Årsta 11:13, Vaksala sn, Trevlinge 1:14, Rasbo sn, Marma 2:4, Lagga sn, Onsi 2:3, Skogs-Tibble sn, Ålsunda 1:5, Faringe sn, Kumla 8:1, Danmarks sn, Broby 6:1, Börje sn, Hacksta 3:2, Husby-Sjutolfts sn, Sämjesta 1:14, Rasbo sn, Forsby 2:1, Simtuna sn, Lunda 20:1, Västeråkers sn, Vittja 1:15 och 1:16, Tuna sn, Råby 2:4, Vaksala sn, Hammarby 1:18, Rasbo sn, samt marköverföring från Nyby 10:1 och Prästgården 1:33 till Nyby 10:53, Björklinge sn.

Byggnadslövsärenden: Angående permanentbebyggelse på fastigheterna Älvesta 1:1 och 2:1, Dalby sn, södra Härnevi 7:1, Härnevi sn, Lövsta 2:73, Almunge sn, Tjulsta 3:6, Veckholms sn, Husby 5:4, Kungs-Husby sn, Fjuckby 5:12, Ärentuna sn, Oleda, Knivsta sn, Västerby 5:1, Läby sn, Nibble 1:2, Dalby sn, Krislinge 3:1, Danmarks sn, Lunds soldatorp, Björklinge sn, Stora Nybygget, Kungs-Husby sn, Hällby 4:2, Litslena sn, Brunna 1:1, Dalby sn, Gränby 1:2 och 2:2, Ärentuna sn, Torresta 1:1 och 2:1, Västeråkers sn, Ramsjö 3:1, Björklinge sn, Lund 10:2, Ramsta sn, Lunda 20:1, Västeråkers sn, samt Husby 6:8, Kungs-Husby sn. Angående fritidsbebyggelse på fastigheterna Söder-Édinge 1:8, Tuna sn, Risby 3:6 och 6:3, Viksta sn, Vastarby 2:2, Tuna sn, Östa 2:11, Ärentuna sn, Körlinge 7:1, Vänge sn, samt Locksta 2:1, Husby-Långhundra sn.

Angående garagebyggnader på fastigheterna Åby 5:1 och 6:1, Vaksala sn, Stenvreten 5:56, Enköping, och Lövsta 9:7, Bälunge sn.

Ledningsdragningar: Rikskabeln Tierp-Örbyhus, Tierps och Vendels s:nar, högspänningsledning mellan Vilan och Bergsbrunna, Danmarks sn, 220 kV-ledning Untra-Värtan, delen inom Uppsala län, 70 kV-ledning Bredåker-Brogård, Gamla Uppsala och Tensta s:nar, samt 20 kV-ledning mellan Svanby och Tierps köping, Tierps sn, telekabel i Gredelby-området, Knivsta sn, spillvatten-tryckledning Övergran-Yttergran, till Linnégården i Sävja, Danmarks sn, och mellan Ålderdomshemmet och gamla prästgården i Lena sn.

Övriga fornminnesärenden: Nyupptäckta fornlämningar i Almunge, Funbo, Kalmar, Vaksala, Yttergran, Åland, Löt och Österlövsta socknar har besiktigats och rapporterats till riksantikvarieämbetet. Skadegörelse på fornlämningar i Bälunge, Läby, Skuttunge, Tolfta och Villberga socknar har likaledes besiktigats och anmälts till riksantikvarieämbetet. Uppgifter om fornlämningar och fornlämningsnummer har lämnats i och för upprättande av grundkärter för Alsike samhälle, Alsike sn, Vattholma Östra, Lena sn, Länna bruk, Almunge sn samt för vissa områden inom Uppsala stad och Gamla Uppsala socknar. Yttranden har avgivits beträffande utbyte av skidlift vid Sunnersta fornborg, Bondkyrko sn, anläggande av ytterligare en tennisbana vid Mattsgården inom det gränslinjebestämda fornminnesområdet i Gamla Uppsala sn, angående nyodling av mark, tillhörig Hacksta gård, Enköpings-Näs sn, anläggande av hundrastgård invid fornlämning i Lövsta, Funbo sn, bollplan i närheten av fornlämningar i Vätteby, Kalmar sn, samt i fråga om uppförande av ny telestation invid gravfält i Ingvasta, Rasbokils sn. Förhandlingar har förts om avlägsnande av el-ljusspår över gravfält i Stabby, Bondkyrko sn, och av minigolfbana på gravfält vid Gråmunkehöga, Funbo sn.

Riksskyltningen har påbörjats i samråd med länets vägförvaltning och skogsvårdsstyrelse. Vid så gott som varje för riksskyltning föreslaget fornvårdsobjekt har textskyltar uppsatts och förslag till placering av vägvisningsskyltar och skyltar vid allmän väg utarbetats.

Antikvarisk kontroll har utförts vid ombyggnad av väg vid Husby, Svinne-garns sn, och vid breddning av väg och nedläggning av telekabel vid Gredelby, Knivsta sn. I samband med vägbreddning i Gottsunda, Bondkyrko sn, har ett av vägarbetet berört gränsrör dokumenterats före utrivning. I Sunnerbol 1:6, Stavby sn, har en milsten och dess miljö dokumenterats före milstenens flyttning. I Gnista, Danmarks sn, har återställningsarbeten av skadad gravhög övervakats.

Fornvårdsobjekt: Markvårdsarbeten har fortsatt inom de 40-tal fornminnesområden som ingår i landsantikvariens förteckning över fornvårdsobjekt i Uppsala län. Arbetet, som omfattat gallring och röjning, markstädning vår och höst, slätter m. m. i enlighet med upprättad vårdplan, har utförts genom skogsvårdsstyrelsens försorg under landsantikvariens överinseende. Vid varje fornvårdsobjekt har textskyltar uppsatts. Som nya objekt har föreslagits Salsta fornborg, Lena sn, de gränslinjebestämda fornminnesområdena på Vånsjöåsen, Torstuna sn, och Ås-åsen, Härnevi sn, samt området invid Ärentuna kyrka.

Råd och anvisningar har lämnats för markvårdsarbeten på fornlämningslokalerna inom Uppsala och Enköpings kommuner.

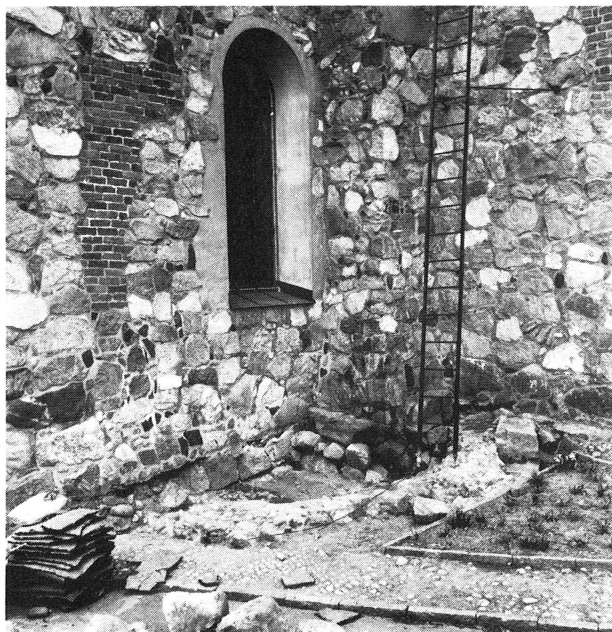

Inför den stora, i stadsplan fastställda utbyggnaden inom det gamla kulturlandskapet vid Nántuna i Danmarks socken har området dokumenterats genom fotografering. Bilden visar den nordvästra delen av området. Foto Tom Sandstedt hösten 1974.

Planärenden

Landsantikvarien och antikvarie Berg har genom underhandssamråd med olika myndigheter på läns- och kommunplanet deltagit i handläggningen av ett flertal planärenden av skilda slag, där såväl fornminnes- och byggnadsminnesintressen som allmänna kulturhistoriska miljöintressen berörts. Yttranden har avgivits i följande planärenden:

Förslag till dispositionsplaner för prästgården NO, Björklinge sn, Västra Störvreta, Ärentuna sn, Östra Vattholma, Lena sn, och Ängbyområdet, Knivsta sn. Stadsplaneförslag för Vallskoga III, Tolfta sn, del av Uppsävja, Danmarks sn, skolområde i Gammelbyn 3:1, Börstils sn, område sydväst om Gottsunda centrum, Bondkyrko sn, samt för delar i kv. Hörnet, Pistolen, Rosenberg, S:t Niklas och Ladu i Uppsala. Skiss till byggnadsplan för Sånka, Skoklosters sn, samt förslag till byggnadsplan för Norra Eneby, Kalmar sn, del av Marma 2:1, Alunda sn, Faringe kyrkområde, Faringe sn, Locksta 2:1 och Målsta 2:7, Husby-Långhundra sn, Grillby samhälle, Villberga sn, Burvik 2:17, Knutby sn, Bälinge by, Bälinge sn, Snugga, vid Jarlahögarna, Björklinge sn samt för skolområde å del av Störvreta 47:277 inom Störvreta, Ärentuna sn.

I samband med den inre restaureringen av Vårfrukyrkan i Enköping företogs våren 1974 vissa byggnadsarkeologiska undersökningar utanför kyrkan. Bl. a. frilades då grunden till absiden på den romanska kyrkans södra korsarm. Foto H. Eriksson 1974.

Byggnadsvårdsärenden

Kyrkorestaureringar m. m.: Landsantikvarien har varit av riksantikvarieämbetet förordnad kulturhistorisk kontrollant vid restaureringarna av Skogstibble, Uppsala-Näs, Vendels, Vänge och Åkerby kyrkor samt Vårfrukyrkan i Enköping. Vidare har landsantikvarien utövat viss kulturhistorisk kontroll vid den fortsatta restaureringen av Uppsala domkyrka.

Vid Skogstibble och Vendels kyrkor, där restaureringen gällt det yttre, har bl. a. äldre putsfärger dokumenterats. Dessa har fått bli utgångspunkt för ny färgsättning. Dessutom har fasaderna med blinderingar på Vendels kyrka och stigluckor uppmätts i samarbete med Bjerking Ingenjörbyrå AB, Uppsala.

Under den fortsatta restaureringen av Vårfrukyrkans i Enköping interiör har vid rengöringen av målningarna från 1902 fragment av medeltida kalkmålningar påträffats, bl. a. ett s. k. konsekrationsskors på södra långhusväggen och ansiktsbilder på »gubbarna» i korvalvets ribbor. De omfattande byggnadsarkeologiska undersökningarna i Vårfrukyrkans golv, för vilka fil. kand. Håkan Eriksson varit anställd, har avslutats.

I samband med pågående restaurering av Uppsala domkyrka har landsantikvarien svarat för undersökningar under golvet i norra och södra transepten. Dessutom har dokumentation skett av byggnadsdetaljer i f. d. silverkammaren och f. d. skrudkammaren samt på södra portalen. Uppmätning av domkyrkans valvribbsprofiler, som tidigare skett i långhuset, har fortsatt i transept och kor. Riksantikvarieämbetet har bl. a. utfört utgrävningar på domkyrkoplatån.

När den fasta träinredningen i rummet ovanför silverkammaren i Uppsala domkyrka revs ut blottades mycket fint huggna takkonsoler av kalksten från omkr. 1300. Foto Uppsala-Bild 1974.

Yttranden, oftast föregångna av besikningar och samråd på platsen med berörda parter, har avgivits till riksantikvarieämbetet över förslag till yttre restaurering av Tierps kyrka, förslag till nya ytterdörrar m. m. på Kalmar och Yttergrans kyrkor, förslag till vissa yttre underhållsåtgärder på Vallby kyrka, förslag till ombyggnad av orgeln i Vaksala kyrka, förslag till borttagande av den s. k. S:t Eriks sten i Gamla Uppsala kyrka samt förslag till ny klockstapel på Öregrunds begravningsplats.

Underhandssamråd har också skett rörande ytterligare planerade åtgärder på och i olika kyrkor samt på kyrkogårdar.

Byggnadsvårdsärenden inom Uppsala stad: Landsantikvarien har lämnat råd och anvisningar vid restaureringarna av bl. a. fastigheten kv. Pistolen 24, Östgötans trapphus och olika brunnsbyggnader i innerstaden.

Inför rivning har fotografering skett inom kvarteret Alen samt inom fastigheterna kv. Atle 9 och 23, Bjarne 9, Magistern 7, Ottar 4, Rådhuset 6 och 9, Sigurd 5-6 och Toven 14. Dessutom har fotografering utförts inom kvarteret Sulan. Uppmättnings- och fotografering inför rivning har skett inom kv. Atle 19 och kv. Pilen 2. Dokumentation har även företagits inom byggnader som varit föremål för ombyggnad eller restaurering, bl. a. kv. Pistolen 24 och Ärkebis-kopsgården.

I samband med grundförstärkningar av gamla Gillet i kvarteret Domen har på Fyristorg påträffats murverk, som har samband med de äldre konstruktioner som föregående år påträffades inom Gillet. Vid schaktning för åskledare för Trefaldighetskyrkan har frilagts delar av kyrkans bogårdsmur samt murverk vid tornets södra sida som kan härröra från ett utrymme rivet före 1643.

Norra slottsflygeln vid Ekolsund i Husby-Sjutolfts socken var under 1974 föremål för en grundlig fasadrenovering. Denna utfördes som beredskapsarbete med AMS-bidrag. Fasaderna återfick därvid sin karolinska färgsättning med en kraftigt röd bottenvåning, gula fasadliv och vita listverk. Foto O. Ehn 1974.

Under kulvertläggning i Kyrkogårdsgatan har utanför tomten kv. Magistern 7 påträffats delar av en konstruktion i gråsten av obekant funktion.

Inför planerad nybebyggelse har riksantikvarieämbetet utfört byggnads- arkeologiska undersökningar inom kvarteren Disa, Draken och Rådhuset.

Tillsammans med Uppsala kommuns fritidsförvaltning inbjöd landsantikvarien till informationsmöte på Upplandsmuseet kring de planerade åtgärderna för en blivande klosterpark i kvarteret Torget.

Landsantikvarien har deltagit i överläggningar med kommunala och andra myndigheter samt enskilda angående planerade underhålls- och restaurerings- arbeten eller andra åtgärder på ett flertal objekt i staden, bl. a. Uppsala slott, universitetshuset, Akademiska sjukhusets gamla huvudbyggnad, Ulleråkers sjukhus' gamla huvudbyggnad »EP 3» och den äldre bebyggelsen inom kvarteret Rådhuset.

Yttranden har avgivits till riksantikvarieämbetet över omarbetat förslag till ordnande av södra markområdet vid Uppsala slott samt med förslag till restaurering av Auditorium Botanicum i Botaniska trädgården. Vidare har yttranden till olika kommunala myndigheter avgivits rörande förslag till ny utformning av Gamla torget och alternativförslag till dragning av Kungsängsleden samt rörande utnyttjande av rektorsgården vid Katedralskolan.

Byggnadsvårdsärenden inom Uppsala län i övrigt: I Österbybruk, Films sn, har de

Under sommaren 1974 lades nytt halmtak på bostadshuset vid mor Lottas gård i Kvek i Fröslunda socken. Varje moment i arbetet dokumenterades genom fotografering. Foto K. Wretin 1974.

tidigare påbörjade restaureringsarbetena på herrgården fortsatt. Arbetena detta år har gällt interiören. En yttre restaurering av norra slottsflygeln vid Ekolsund, Husby-Sjutolfts sn, har avslutats. Vid de byggnadshistoriska undersökningar som skedde i samband därmed gjordes några mycket intressanta iakttagelser. Bl. a. blottades detaljer i murverket som tyder på att norra flygeln är betydligt äldre än man tidigare allmänt trott, kanske Johan III:s tid. Vid restaureringen återfick exteriören sin färgsättning från början av 1700-talet, dvs. med en kraftig, »faluröd» färgton i bottenvåningen, gula fasadliv och vita lisener och listverk. För restaureringarna vid Österbybruk och Ekolsund, vilka utfördes som beredskapsarbeten, har landsantikvarien varit av riksantikvarieämbetet utsedd kontrollant. Landsantikvarien har också varit kontrollant vid restaurering av objekt inom parken i Forsmarks bruk.

Landsantikvarien har lämnat råd och anvisningar vid den från föregående år fortsatta restaureringen av den s. k. Vitskolan vid Tensta kyrka. Vidare har råd och anvisningar lämnats samt utförlig dokumentation skett i samband med den omfattande saneringen och restaureringen av den äldre bostadsbebyggelsen inom Vattholma bruk, Lena sn.

Yttranden har efter vederbörlig besiktning på platsen avgivits till riksantikvarieämbetet över förslag till ombyggnad av gamla värdshuset vid Örbyhus, Vendels sn, angående bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Enköpings stadskärna, restaurering av klockstapeln i Åkerby bruk, Österlövsta sn,

Det sista genuina Luthagshuset av trä vid Fyrisgatan 3 i Uppsala, uppfört på 1870-talet, revs 1974, trots protester från hyresgästerna och trots gårdens stora kulturhistoriska värde. Före rivningen skedde dock en dokumentering av gården. Foto L. Gezelius 1974.

och restaurering av kokhus m. m. i Fågelsundets fiskeläge, Hållnäs sn, samt över förslag till avstyckning av småbåtshamn inom fastigheten Skokloster 2:2 m. fl. vid Skoklosters kyrka.

Utlåtande har, efter snabbinventering, avgivits till Enköpings kommun beträffande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Enköpings centrum. Vidare har utlåtande avgivits över förslag till ombyggnad och restaurering av västra stallflygeln vid Ultuna lantbrukshögskola, Bondkyrko sn, förslag till ombyggnad av f. d. överstebostället vid Landsberga, Biskopskulla sn, förslag till tillbyggnad av kokhus vid Fågelsundets fiskeläge, Hållnäs sn, samt förslag till ny garagebyggnad på prästgården i Öregrund. Yttranden har också avgivits angående ledningsdragningar m. m. vid Vaksala prästgård samt vid Linnégården i Sävja, Danmarks sn.

Inför planerade restaureringsarbeten på klosterruinen i Enköping har samråd på platsen skett med dels representanter för riksantikvarieämbetet, dels kommunala myndigheter.

Ett flertal besiktningar har, med anledning av olika planerade åtgärder, skett av enskilda hus och gårdar runtom i länet. I samband därmed har också råd och anvisningar lämnats. Bl. a. har dessa besiktningar gällt Fiskartorpet på Tedarön, Enköpings-Näs sn, Haga slott, Svinnegarns sn, norra flygeln vid Järlåsa prästgård, banvaktstugan vid Löten, Gamla Uppsala sn, och Noors herrgård, Knivsta sn.

För några kulturhistoriskt särskilt värdefulla fiskelägen i norra Uppland har förslag till skyddsförordnanden enligt 86 § Byggnadslagen och 19 § Naturvårdslagen upprättats. Till dessa hör Sikhjälma fiskeläge i Hållnäs socken. Foto O. Ehn 1974.

Prästgårdsinventering

Under maj och juni utfördes under landsantikvariens ledning och i samarbete med Stiftsnämnden i Uppsala en inventering av prästgårdarna i Uppsala län och i de församlingar i Västmanlands län som tillhör Uppsala ärkestift. Inventeringen utfördes som administrativt beredskapsarbete, till vilket riksantikvarieämbetet erhållit anslag från länsarbetsnämnden.

Skyddsförordnanden m. m.

Landsantikvariens har deltagit vid länsstyrelsens handläggning av ett antal ärenden som gällt skyddsförordnanden jämlikt 86 § Byggnadslagen och 19 § Naturvårdslagen. Yttranden har avgivits till länsstyrelsen över förslag till dylika förordnanden för Fågelsundets, Nyhamns och Sikhjälma fiskelägen i Hållnäs sn. Dessutom har yttranden avgivits till länsstyrelsen över förslag till skydd enligt 19 § Naturvårdslagen för landskapsbilderna inom Storåns dalgång och vid Krusenbergs-Haknäs-Hagelstena.

Fysisk riksplanering

Landsantikvarien har under året varit adjungerad i den av länsstyrelsen i Uppsala tillsatta arbetsgruppen för den fysiska riksplaneringen, vars programskede avslutades och planeringsskede inleddes den 1 juli 1974.

Hembygdsföreningar och hembygdsgårdar

Under verksamhetsåret har information och rådgivning lämnats till ett flertal hembygdsföreningar i länet, dels vid personliga besök hos de olika föreningarna, dels per post och telefon.

Råd och anvisningar har givits beträffande katalogisering och märkning av föremålssamlingar till Veckholms pastorats hembygdsförening och till Öregrundss hembygdsförening. Mangårdsbyggnaden vid hembygdsgården Kvarntorp i Knivsta har mätts upp och fotograferats inför förestående restaurering. Även en bastu, belägen på gammelgården i Skärplinge, tillhörande Österlövsta hembygdsförening har uppmätts och fotograferats. Vid dessa tillfällen har representanter för hembygdsföreningarna aktivt deltagit i arbetet. Inför upprustning av den s. k. Frösättra-stugan, en parstuga från 1700-talet, tillhörande Husby-Långhundra hembygdsförening har råd och anvisningar lämnats, så även till Vendels hembygdsförening med anledning av det pågående arbetet med iordningställandet av Mariebergs skola i Vendel. Till Altuna hembygdsförening har förslag givits till gardinarrangemang och andra inredningsdetaljer i stora salen i Altuna hembygdsgård.

En fotodokumentation har företagits tillsammans med en representant för Dannemora hembygdsförening av äldre timrade bodar i Films socken.

Under verksamhetsåret har Jan Fridegård-museet i Övergran färdigställts. Håbo härads hembygdsförening har ansvarat för dess tillkomst. Invigningen, som ägde rum söndagen den 8 september, hade lockat ett stort antal besökare.

I f. d. kyrkboden vid Gamla Uppsala kyrka har iordningställts ett sockenmuseum, vilket huvudsakligen innehåller äldre föremål och inredningsdetaljer från kyrkan. I bottenvåningen har placerats en skärmutställning, som i text och foto beskriver fornminnesområdet, kyrkan, kungsgården m. m. i Gamla Uppsala. Sockenmuseet har under sommaren varit mycket välbesökt.

Medverkan med föredrag har skett i samband med årsmöte i Husby-Långhundra hembygdsförening och i samband med studiecirkelupptakt i Knutby-Faringe-Bladåkers hembygdsförbund.

»Informationsblad för hembygdsföreningarna» har under verksamhetsåret utgivits i ett nummer. Detta innehöll bl. a. en kortfattad presentation av samtliga länets hembygdsföreningar med öppettider m. m. angivet. Behovet av en sådan sammanställning visade sig vara stort och har rönt mycken uppskattning. Förutom till hembygdsföreningarna har den distribuerats till bibliotek, skolor, turistbyråer m. fl. institutioner.

Riksantikvarieämbetets under hösten utgivna rapport »Arkivering av bilder» har genom Upplands fornminnesförenings försorg erbjudits hembygdsföreningarna till en kostnad av 6 kr.

Från hembygdsarbetet. Under 1974 flyttades en bod från 1500-talets slut till Skyttbacken i Österbybruk av Dannemora hembygdsförening. På bilden ses boden på sin ursprungliga plats vid Karkebo i Films socken. Foto K. Wretin 1974.

Samarbetet med riksorganisationen Samfundet för hembygdsvård har utvecklats vidare. Planer för en kurs för hembygdsvårdare har utarbetats. Kursen kommer att äga rum under sommarhalvåret 1975.

Europeiska byggnadsvårdsåret 1975

Landsantikvarien ingår i den under 1974 av landshövdingen tillsatta länskommittén för Europeiska byggnadsvårdsåret 1975 samt i dess arbetsutskott. Landsantikvarien fungerar också som kontaktman mellan länskommittén och nationalkommittén.

Särskilda yttranden

Landsantikvarien har avgivit yttranden till riksantikvarieämbetet över »Markanvändning och byggande», betänkande avgivet av bygglagutredningen (SOU 1974:21) samt till länsstyrelsen över »Vattenkraft och miljö», betänkande avgivet av utredningen rörande vattenkraftutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand (SOU 1974:22).

Kurser m. m.

Landsantikvarien deltog den 5 och 6 november i planverkets kurs i Linköping kring fysisk riksplanering och kommunöversiktsarbete. Landsantikvarien och antikvarie Berg har deltagit i de landsantikvariemöten som anordnats av riksantikvarieämbetet på olika platser i landet för att behandla aktuella problem inom kulturminnesvården.

Antikvarie Wretin deltog i den av Nordiska museet anordnade bildkonferensen i Uddevalla den 26–28 augusti, i ett symposium på Nordiska museet angående skadedjursbekämpning den 5 och 6 november samt i kursen »Föreningsarkivets vård», anordnad av Samrådsgruppen för folkrörelsearkiv i Uppsala län den 16 november.

Övriga uppgifter

Uppsala stads historiekommitté

Landsantikvarien har varit sekreterare i historiekommittén.

Kultgruppen

Landsantikvarien har varit ledamot i en av kommunstyrelsen i Uppsala tillsatt arbetsgrupp med uppgift att före den 1 juli 1974 framlägga förslag till plan för upprustning av kulturhistoriskt värdefulla bostadshus i Uppsalas stadskärna med stöd av statliga lån. I övrigt ingick i gruppen stadsarkitekt Per Olof Lefvert, stadsbyggmästare Bengt Nordlund och kulturassistent Mona Askelöf.

Bruno Liljeforsstiftelsen

Landsantikvarien har under året varit suppleant i stiftelsens styrelse.

Särskild kommitté för Ekeby by

Landsantikvarien är sedan 1973 ledamot av den kommitté som av Stiftsnämnden i Uppsala tillsatts för att behandla frågor rörande Ekeby by i Vänge sn.

Projektet medeltidsstaden

Landsantikvarien ingår sedan slutet av 1974 i den av riksantikvarieämbetet tillsatta referensgruppen för projektet den svenska medeltidsstaden.

Ola Ehn

Anna-Märta Berg